

Van 24 mei 2018 tot en met 7 juni 2018 is een conceptversie van onderhavig wetsvoorstel openbaar gemaakt voor internetconsultatie. Belangstellenden konden hun reactie geven op het conceptwetsvoorstel en de memorie van toelichting. De internetconsultatie heeft in totaal 160 reacties opgeleverd. Een groot deel van de reacties is afkomstig van studenten. Ook het Interstedelijk Studenten Overleg (ISO) en de Landelijke Studenten Vakbond (LSVb) hebben een reactie achtergelaten, evenals een aantal lokale studentenorganisaties. Een grote meerderheid van de respondenten heeft in meer of mindere mate bezwaren tegen het wetsvoorstel. De meermaals gemaakte opmerkingen zijn in een aantal categorieën in te delen, deze worden hieronder besproken.

Het punt dat het meest is gemaakt, ook door de studentenorganisaties, is dat deze maatregel de toegankelijkheid van het hoger onderwijs zou verslechteren, met name voor bepaalde groepen. In de reacties wordt aangegeven dat het niet goed zou zijn als minder welvarende gezinnen meer dan gemiddeld moeten lenen als ze gaan studeren en dat lenen met dit wetsvoorstel duurder wordt. Hierdoor zouden ze volgens de respondenten mogelijk eerder besluiten niet te gaan studeren in het hoger onderwijs. Uit de Monitor beleidsmaatregelen hoger onderwijs blijkt echter dat studenten van wie de ouders een lager inkomen hebben – studenten met een aanvullende beurs – wel vaker lenen, maar lagere bedragen. De draagkrachtregeling zorgt er bovendien voor dat afgestudeerden niet meer hoeven terug te betalen dan wat naar draagkracht mogelijk is.

In een tweede categorie reacties wordt een koppeling gelegd met de afschaffing van de basisbeurs. De Wet studievoorschot hoger onderwijs bevatte een combinatie van maatregelen, waaronder een aanpassing van de terugbetaalvoorwaarden. Dat de rente nu wordt aangepast, wordt door sommigen als onrechtvaardig gezien. De regering is van mening dat ook met de voorgenomen wijziging van de rentemaatstaf nog sprake is van een sociaal terugbetaalstelsel. Hoewel de rente gemiddeld iets hoger zal worden, zal deze nog steeds veel lager zijn dan de rente die gehanteerd wordt bij andere leningen en kredieten. De draagkrachtregeling zorgt er voor dat de oud-student nooit meer hoeft terug te betalen dan hij gezien zijn inkomen kan dragen. In meerdere reacties werd aangegeven het bovendien niet eerlijk te vinden dat de rentemaatstaf tijdens de studie wordt aangepast. Ook gaven sommigen aan niet het voordeel van de collegegeldverlaging te hebben gehad omdat ze al studeren en nu ook nog te maken krijgen met een hogere rente. Voor de huidige studenten in het hoger onderwijs vindt geen wijziging van de rente plaats; de rentemaatstaf wordt alleen aangepast voor studenten die vanaf 2020 voor het eerst in het hoger onderwijs gaan studeren. Hiermee is dus in het wetsvoorstel reeds rekening gehouden.

Een derde categorie reacties was kritisch over het doel van het wetsvoorstel. In de reacties werd aangegeven dat wellicht een klein deel van de studenten meer leent dan nodig is, maar dat de anderen daar niet door benadeeld zouden moeten worden door middel van een hogere rente. Het doel van het aanpassen van de rentemaatstaf is echter niet om bovenmatig lenen tegen te gaan. Het doel is de verbetering van de houdbaarheid van de overheidsfinanciën. De regering stimuleert bewust lenen onder andere door hier in de communicatie aandacht voor te vragen en door met experimenten te onderzoeken welke factoren invloed hebben op de keuzes die studenten maken. De studentenorganisaties vragen zich af of deze maatregel de houdbaarheid van de overheidsfinanciën wel echt verbetert. Geraamd is dat de maatregel een positief effect heeft op de overheidsfinanciën van structureel 226 miljoen.

De vierde categorie reacties gaat over de hoge druk die studenten nu ervaren en dat die druk alleen maar toeneemt als de rente hoger wordt. De door studenten ervaren prestatiedruk heeft de aandacht van de regering, en wordt aangepakt als onderdeel van een bredere aanpak studentenwelzijn. Een tal van factoren speelt een rol bij de door studenten ervaren druk. Naar verwachting zal de (aanpassing van de) rentemaatstaf geen belangrijke factor zijn. De sociale terugbetaalvoorwaarden zorgen ervoor dat een student niet hoeft te vrezen om maandelijks een te hoog bedrag terug te moeten betalen.

Tot slot wordt door de LSVb gewezen op de initiatieven van de overheid om de schuldenproblematiek terug te dringen en de relatie met het wetsvoorstel. Een belangrijk onderdeel van de rijksbrede schuldenaanpak is het voorkomen van problematische schulden. De regering is van mening dat de draagkrachtregeling ervoor zorgt dat iedereen naar eigen vermogen

zijn of haar studieschuld terugbetaalt. Dat voorkomt dat oud-studenten in betalingsproblemen komen als het inkomen niet toereikend is. Ook de mogelijkheid om de zogeheten jokerjaren in te zetten, beschermt de oud-student tegen te hoge maandlasten.

De regering heeft naar aanleiding van de reacties geconstateerd dat een aantal misverstanden bestaat over de terugbetaalregelingen rondom studieleningen. Omdat de regering van mening is dat het belangrijk is dat eenieder goed op de hoogte is van deze regelingen, zal voortdurend goed worden gekeken naar de voorlichting hierover.